ئۇيغۇرچە Unicode ھەققىدە

0. Unicode توغرىسىدا پىكىر بەرمەكچى بولسام قەيەرگە يازىمەن؟

ئەگەر ھەر قانداق تور بېكەت توغرىسىدا تەنقىدىي پىكىر بەرمەكچى بولسىڭىز ئويغان تور بېكىتى مۇنبىرى http://munber.oyghan.com دىكى «تىكەن» دېگەن يەرگە كىرىپ، ئىلمىي ئىبارىلەرنى ئىشلىتىپ تەنقىدىي تەكلىپ يېزىڭ؛ قوللاش ئۇچۇن رەھمىتىڭىزنى بىلدۇرمەكچى بولسىڭىز شۇ مۇنبەردىكى «تەشەككۇرلەر» گە يېزىڭ. پىكىرلەر ئىجابىي ۋە سەلبىي بولۇشىدىن قەتئىي نەزەر قارشى ئېلىنىدۇ.

1. Unicode دېگەن نېمە؟

Unicode (بىردىنبىر كود) دېگىنىمىز، مەيلى قايسى تىلدىكى ھەرپلەر بولسۇن، مەيلى قايسى خىلدىكى پروگراممىلار بولسۇن ۋە مەيلى قايسى خىلدىكى مەشغۇلات مۇھىتى بولسۇن، ھەرقانداق ھەرىپكە ياكى بەلگىلەرگە پەقەت بىردىنبىر كود (نومۇر) بېرىشتىن ئىبارەت كودلاش ئۇسۇلىنى كۆرسىتىدۇ. تەپسىلاتىنى http://www.unicode.org/standard/translations/uyghur.html دىن كۆرۈڭ.

2. Unicode ئۆلچىمىگە قانچىلىك ھەرپ سىغىدۇ؟

نەزىرىيە جەھەتتىن ئېيتقاندا 3.0 نۇسخىسىغا جەمئىي 65،536 ئوخشاش بولمىغان ھەرپلەر ۋە باشقا بەلگىلەرنى سىغدۇرۇشقا بولىدۇ، ھەتتا ئۇنى كېڭەيتىپ بىر مىليۇنغا يەتكۈزۈشكىمۇ بولىدۇ. Unicode 3.0 نۇسخىسىدا 57،709 ھەرپ، شەكىللەر ۋە بەلگىلەربولۇپ، ئەرەب، پارس، ئىنگلىز، روس، ئېسكىموس، نىمىس . . . ئېلىپبەلىرىدىكى ھەرپلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇنىڭ ئىچىدىكى ئەرەبچە رايۇندا شىنجاڭدىكى ئۇيغۇر، قازاق، قىرغىز قاتارلىق مىللەتلەرنىڭ ھەرپلىرىمۇ بار.

ئەڭ يېڭى نۇسخىسى Unicode 4.0 بولۇپ، UTF-32 (UCS-4) كودلاش ئۇسۇلىنى قوللىنىش ئارقىلىق 2^{32} چىلىك ئوخشاش بولمىغان ھەرپ-بەلگىلەرنى كودلاشقا بولىدۇ.

3. قايسى يۇمشاق دېتاللار Unicode نى قوللايدۇ؟

Mac O/S 9 & Mac O/S
Windows NT/Windows 2000/XP/2003
Microsoft Office 97/2000/XP/2003
. . .

ئومۇمەن قىلىپ ئېيتقاندا، ھازىر بارلىق 2000 سىستېمىسىدىكى يۇمشاق دېتاللار ۋە ئۇندىن كېيىن چىققانلىرى ئاساسەن Unicode نى قوللايدۇ.

4. Unicode تۈزۈشتىكى مەقسەت نېمە؟

مەقسەت ھەرقانداق بىر مىللەتنىڭ يېزىقىنى كومپيۇتېردا بىر تەرەپ قىلغاندا، مەيلى ئۇ قايسى خىلدىكى مەشغۇلات سىستېمىسى ياكى قايسى خىلدىكى يۇمشاق دېتاللار بولسۇن ئوخشاشلا خاتالىقسىز بىر تەرەپ قىلىش بولۇپ، ئۇ پۈتۈن دۇنيادىكى كومپيۇتېرلاردا بىرلا ئۆلچەمنى يەنى Unicode ئۆلچىمىنى ئىشلىتىشنى تەشەببۇس قىلىدۇ. شۇڭا، ئۇنى تۈزگەنده ئىنگلىزلاردىن باشقا مىللەتلەرمۇ دۇنيانىڭ ھەر قايسى جايلىردا بولسۇن، ئۆز يېزىقىدا ئۇچۇر ئالماشتۇرالايدۇ، شۇڭا ئۇنىڭ ئەھمىيىتى چوڭ بولغاچقا، ئىلگىرى ئىككى يىلدا بىر قېتىم يېڭىلاتتى، ھازىر بولسا يىلدا ئىككى قېتىم يېڭىلىنىدىغان بولدى. Unicode قا ھەرقانداق بىر ھەرپنى كىرگۈزۈش ئۇچۇن خەلقارا ئۆلچەملەشتۈرۈش كومىتېتى (ISO) نىڭ تەستىقىنى ئېلىش كېرەك.

5. ئۇيغۇر كونا يېزىقى قاچان Unicode قا كىرگۈزۈلگەن؟ ئۇقايسى رايۇنغا ئورۇنلاشتۇرۇلغان؟

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق تىل-يېزىق كومېتېتى ۋە شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ تېرمىشچانلىقى بىلەن «ئۇيغۇر كونا يېزىقى 1990-يىلى ئاز سانلىق مىللەتلەر ئىچىدە ئەڭ ئالدى بىلەن خەلقارالىق ISO10646 ئۇچۇر بىر تەرەپ قىلىشنىڭ ئۆلچىمىگە ئەرەب يېزىقى بىلەن بىرلىكتە كىرگۈزۈلگەن. 1991-يىلى خەلقارا ئۆلچەملەشتۇرۇش يىغىنىنىڭ 641- ۋە 434-نومۇرلۇق ھۆججەتلىرىدە ماقۇللانغان. 1992-يىلىدىكى كورىيە سىئول يىغىنىدا بېكىتىلگەن ھەمدە 1994-يىلى Unicode تەشكىلاتى تەرىپىدىن تولۇقلاپ ئېلان قىلىنغان. 1998-يىلى دانىيەدىكى يىغىندا 18 قوشما ھەرپىمۇ تولۇقلاپ كىرگۈزۈلگەن» (شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى پروفېسسورى ھوشۇر ئىسلام ئەپەندىنىڭ ئېيتىپ بەرگىنىگە ھەم تىل-يېزىق كومېتېتىدىكى ياسىن ئىمىن ئەپەندى بىلەن كۆرسەتكەن خىزمىتىگە ئالاھىدە رەھمەت ئېيتىمىز).

ئەپسۇسلىنارلىقى شۇكى، «ى» ۋە «ې» ھەرپلىرىنىڭ قوشما-ئوتتۇرا شەكىللىرى قوشما ھەرپلەر قاتارىدىن ئۇنتۇلۇق قېلىنغان بولۇپ، گەرچە كېيىن ئۇلار ئۇچۇن FBD1،FBD2 دىن ئىبارەت ئىككى بوش ئورون تولۇقلاپ ئىلتىماس قىلىنغان بولسىمۇ تاكى ھازىرغىچە تەستىقلانمىغان. ئۇيغۇر ھەرپلىرى ئۇچۇن ئايرىم رايون ئېچىپ بېرىلمەي، ئۇنى ئەرەب ھەرپلىرىگە ئوخشىشىدىغان ھەرپلەر رايونىغا تەرتىپسىز، چېچىلاڭغۇ قىلىپ ئورۇنلاشتۇرۇلغان (FB50-FDFF، FE70-، 06FF-0600 FEFF) .

بۇ رايوندا يەنە پارسچە، قازاقچە، قىرغىزچە قاتارلىق يېزىقلارمۇ بار. قىسقىسى، Unicode 2.1 نۇسخىسى ۋە ئۇنىڭدىن يۇقۇرى نۇسخىلىرىنىڭ ھەممىسىدە ئۇيغۇرچە ھەرپلەر بار.

ئەسكەرتىش: «ى» ۋە «ې» ھەرپلىرىنىڭ قوشما-ئوتتۇرا شەكىللىرى ئۇچۇن ئىلتىماس قىلىنغان ئورۇنلار -- FBD1،FBD2 تېخىچە تەستىقتىن رەسمىي ئۆتمىگەن بولغاچقا، ئاۋارىچىلىقتىن ساقلىنىش ئۇچۇن كۆپچىلىكنىڭ FBEA دىن FBFB غىچە بولغان ئورۇنلاردىكى ئۇيغۇرچە ھەرپلەرنىڭ قوشما شەكىللىرىنى ئىشلەتمەسلىكىنى ئۇمىد قىلىمىز. بۇ دېگەنلىك ئۇيغۇرچە ھەرپلەر Unicode جەدۋىلىدە تولۇق ئەمەس دېگەنلىك ئەمەس. ئەمەلىيەتتە ئۇلارنى ئىشلەتمەيمۇ، ئەمزە (0626) بىلەن بىرلەشتۇرۇپ بارلىق ئۇيغۇرچە ھەرپلەرنى تولۇق ئىپادىلەشكە بولىدۇ.

6. قايسى فونتنىڭ ئىچىدە بارلىق ئۇيغۇرچە ھەرپلەر بار؟

مىكروسوفت شىركىتى تەمىنلىگەن Unicode 2.1 ئاساس قىلىنغان فونت Arial Unicode MS تە بارلىق ئۇيغۇرچە ھەرپلەر بار. دېمەك Unicode 2.1 ۋە ئۇنىڭدىن كېيىنكى نۇسخىلىرىنى ئاساس قىلىپ ياسالغان بەزى فونتلاردا ئۇيغۇر ھەرپلىرى بار.

7. نېمە ئۇچۇن ھازىرغىچە ياسالغان ئۇيغۇر كونا يېزىقىدىكى يۇمشاق دېتاللار خەلقارا ئۆلچەم Unicode نى ياكى ئۆز ئارا بىرلىككە كەلگەن ئۆلچەمنى ئىشلەتمىگەن؟

ئاساسلىق سەۋەبلەر بەلكىم تېخنىكا سەۋىيىسى كەمچىل بولۇش، ئۆزىبىشىمچىلىق، ناتوغرا بازار رىقابىتى ئېلىپ بېرىش، يېتەكچىلىق قىلىدىغان ئورۇن ياكى ئادەم يوق بولۇش ۋە باشقا سەۋەبلەر بولسا كېرەك...

8. بۇندىن كېيىنكى يۇمشاق دېتال ياسىغۇچىلار نېمىلەرگە دىققەت قىلىشى كېرەك؟

يۇمشاق دېتاللارنى قېلىپلاشقان خەلقارالىق ئۆلچەم Unicode نى ياكى دۆلەتلىك ئۆلچەم GB18030-2000 نى ئاساس قىلىپ ياساشقا دىققەت قىلىش كېرەك.

9. قانداق يۇمشاق دېتاللارنى ئالماسلىق ھەم ساتماسلىق كېرەك؟

ئۆلچەمگە چۇشمىگەن ھەر قانداق يۇمشاق دېتاللارنى. ئەگەر يالغان تەشۋىقات قىلىپ سېتىلغان ئۆلچەمسىز يۇمشاق دېتاللارنى بايقىسىڭىز ئويغان تور بېكىتى مۇنبىرى http://munber.oyghan.com دىكى «تىكەن» دېگەن يەرگە كىرىپ، ئىلمىي ئىبارىلەرنى ئىشلىتىپ تەنقىدىي تەكلىپ بەرگەيسىز.

10. Unicode نى ئىشلىتىش ھەم تەشۋىق قىلىشنى كىمدىن ۋە قاچاندىن باشلاش كېرەك؟

يېقىندىن بۇيان نۇرغۇن تەتقىقاتچىلار ئەشۇ ئۆلچەمنى ئىشلىتىشكە ۋە تەشۋىق قىلىشقا باشلىدى. بىراق تەشۋىقات يەنىلا يېتەرلىك ئەمەس، ئەگەر سىزمۇ تونۇشلىرىڭىزغا بۇ خەۋەرنى يەتكۈزۈپ قويسىڭىز ياكى تور بېكىتىڭىزدە تەشۋىق قىلسىڭىز سىزدىن كۆپ مىننەتدار بولىمىز...

11. UKY نىمۇ ئىشلەتسەم بولامدۇ؟

ئەلۋەتتە بولىدۇ. چۈنكى ئۇ ھازىرغىچە ئۇيغۇرلار ئارىسىدا تۈنجى قېتىم بىرلىككە كەلتۈرۈلگەن ھەم ئاپتونۇم رايۇنلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭمۇ قوللىشىغا ئېرىشكەن ئۇيغۇر ھەرپلىرىنىڭ لاتىنچە ئەڭ ئاقىلانە ئىپادىلىنىشى. ئەشۇ ئۆلچەمنى توغرا ئىشلەتسىڭىزلا UKY دا يازغان ماتېرىياللىرىڭىزنى ئويغان تور بېكىتى ئىككى يىل بۇرۇنلا تەمىنلىگەن ھەقسىز يۈمشاق دېتال ۋە باشقا تورداشلار ياسىغان ھەقسىز دېتاللار بىلەن http://www.oyghan.com/unicode/converter20.htm ئۆلچەملىك Unicode قا ياكى كونا يېزىقتا ئايلاندۇرغىلى بولىدۇ، شۇنداقلا تەتۈرسىگىمۇ ئايلاندۇرغىلى بولىدۇ.

12. تور بېكەتلىرىنىڭ Unicode ئۆلچىمىنى ئىشلەتكىنىنى قانداق سىنايمەن؟

تۆۋەندىكى ئۇسۇللارنىڭ خالىغان بىرىنى سىناپ بېقىڭ:

1. تور بېكەتلىرىنى Netscape Navigator دېگەن جاھانناممدە ئېچىپ كۆرۈپ بېقىڭ؛ Microsoft Weft ئىشلىتىپ ئۇيغۇرچە كۆرسەتكەن تور بېكەتلىرىنىڭ فونت كۆرسىتىش ئىقتىدارىغا چەك قويۇپ سىناڭ. شۇنداق ئەھۋالدىمۇ ھەممە مەزمۇنلار توغرا كۆرۈنسە، بۇ بەتنىڭ Unicode نى ئىشلەتكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ.

2. بۇ تور بېكەتتىكى خالىغان بىر ئۇيغۇرچە بۆلەكنى كۆچۈرۈپ ئېلىپ Write، Word ياكى باشقا بىر Unicode قوللايدىغان يۈمشاق دېتالغا چاپلاپ نۆۋەتتىكى خەت نۇسخىسى بولغان Uyghur Tuz Unicode نى مىكروسوفت تەمىنلىگەن خەت، نۇسخىسى Arial Unicode MS قا ئۆزگەرتىپ باقسىڭىز ئۇ بۆلەكتىكى ھەممە خەتلەر توغرا كۆرۈنسە بۇ بەتنىڭ Unicode نى ئىشلەتكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ.

ئەگەرسىز Arial Unicode MS نى قاچىلىمىغان بولسىڭىز Microsoft Office نى قاچىلىغان نۇسخىسىنى قايتا سېلىپ، تۆۋەندىكى رەسىمدە كۆرسىتىلگەن ئورۇننى تاللاپ ئۇ فونتىنى قاچىلىۋالسىڭىز بولىدۇ.

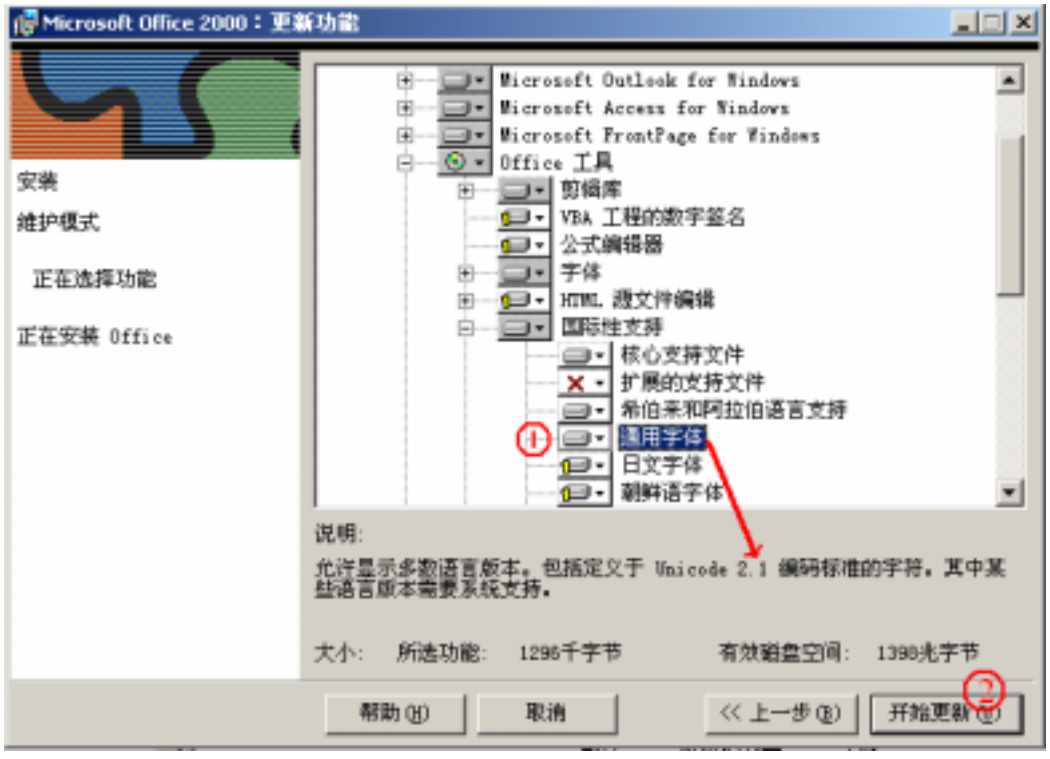

Arial Unicode MS نى قاچىلاش ئۇسۇلى

3. ئۇيغان تور بېكىتى ئىشلەپ ھەقسىز تارقاتقان، 2004-يىلى 17-يانۋار ئېچىلغان مۇھاكىمە يىغىندا (يىغىن خاتىرىسى: http://www.oyghan.com/unicode/Birlik.htm) ماقۇللانغان ئۆلچەملىك Unicode خەت نۇسخىسى Uyghur Tuz Unicode نىڭ كودىنى تۆۋەندىكى رەسىمدە كۆرسىتىلگەن ئۇيغۇرچە Unicode جەدۋىلى بىلەن Unicode كومىتېتىنىڭ تور بېكىتىدىكى كودلارنى بىرمۇ-بىر سېلىشتۇرۇپ باقسىڭىز، ياكى فونت ياسايدىغان يۈمشاق دېتاللاردا كۆرۈپ باقسىڭىز بولىدۇ.

ئۇيغۇرچە Unicode جەدۋىلى

ئاساسى رايۇن (06FF-0600)	يالغۇز	باش	ئوتتۇرا	ئاياق
0627 ا	FE8D ا			FE8E ا
06D5 ە	FEE9 ە			FEEA ە
0628 ب	FE8F ب	FE91 بـ	FE92 بـ	FE90 ب
067E پ	FB56 پ	FB58 پـ	FB59 پـ	FB57 پ
062A ت	FE95 ت	FE97 تـ	FE98 تـ	FE96 ت
062C ج	FE9D ج	FE9F جـ	FEA0 جـ	FE9E ج
0686 چ	FB7A چ	FB7C چـ	FB7D چـ	FB7B چ
062E خ	FEA5 خ	FEA7 خـ	FEA8 خـ	FEA6 خ
062F د	FEA9 د			FEAA د
0631 ر	FEAD ر			FEAE ر
0632 ز	FEAF ز			FEB0 ز
0698 ژ	FB8A ژ			FB8B ژ
0633 س	FEB1 س	FEB3 سـ	FEB4 سـ	FEB2 س
0634 ش	FEB5 ش	FEB7 شـ	FEB8 شـ	FEB6 ش
063A غ	FECD غ	FECF غـ	FED0 غـ	FECE غ
0641 ف	FED1 ف	FED3 فـ	FED4 فـ	FED2 ف
0642 ق	FED5 ق	FED7 قـ	FED8 قـ	FED6 ق
0643 ك	FED9 ك	FEDB كـ	FEDC كـ	FEDA ك
06AF	FB92	FB94	FB95	FB93

پايدىلىق ئۇلىنىشلار:
(Basic Arabic)http://www.unicode.org/charts/PDF/U0600.pdf
(Arabic Presentation Forms-A)http://www.unicode.org/charts/PDF/UFB50.pdf
(Arabic Presentation Forms-B)http://www.unicode.org/charts/PDF/UFE70.pdf

13. Unicode ئىشلەتكەن يۇمشاق دېتاللارنىڭ چوقۇم ھەقسىز تارقىتىش كېرەكمۇ؟

ياق. ئۇنداق دەپ بەلگىلىمە يوق. بىراق بىر قىسىم ئالىيجاناپ كىشىلەر ئۇيغۇرلارنىڭ كود قالايمىقانچىلىقىنى تۈزەش ئۈچۈن نۇرغۇن ئەجىر سىڭدۈرۈپ ياسىغان يۇمشاق دېتاللىرىنى ھەقسىز تارقىتىۋاتىدۇ. ئۇلارغا چەكسىز رەھمەت ئېيتىمىز. ئەگەر سىز ئۇلارنى قوللىماقچى بولسىڭىز، رىغبەتلەندۈرۈش ئۈچۈن پۇل ئىئانە قىلسىڭىز بولىدۇ.
ئەگەر Unicode ئىشلەتكەن يۇمشاق دېتاللىرىڭىزنى پۇلغا ساتماقچى بولسىڭىز، سىزگە «ئۇيغۇر كومپيۇتېر ئىلمى جەمئىيىتى» (www.ukij.org) نىڭ تەستىقىدىن ئۆتكۈزۈش تەكلىپى بېرىمىز.

14. مەن Uyghur Tuz Unicode دېگەن فونتنى قاچىلىغاندىن كېيىنمۇ يەنە بەزى ھەرپلەر(مەسىلەن: ە، ى، لا) توغرا ئۇلانمىدى، قانداق قىلسام بولار؟

ئۇنى ھەل قىلىشنىڭ تۆۋەندىكىدەك ئامالى بار:

1. ئۇيغۇرچە Unicode بويىچە بىۋاستە كىرگۈزۈش يۇمشاق دېتالى – Uyghur Unicode IME 1.0 نى ئويغان تور بېكىتىدىن قاچىلاڭ. ئادرېس: http://www.oyghan.com/unicode/uyghurunicodeime.htm

2. ئەگەر قاچىلىغاندىن كېيىن يەنە توغرا كۆرۈنمىسە، C:\WINNT\system32 نىڭ ئاستىدىكى ياكى C:\WINDOWSXP\system32 نىڭ ئاستىدىكى USP10.DLL دېگەن ھۆججەتنىڭ يېڭىلانغان ياكى يېڭىلانمىغانلىقىنى تەكشۈرۈپ بېقىڭ. ئادەتتە ئۇ ھۆججەتنىڭ چوڭلىقى
403 KB بولسا، نۇسخىسى 0.4030.471.1 بولسا ياكى ئۇنىڭدىن يۇقۇر بولسا توغرا بولغان بولىدۇ.

3. ئەگەر ئۇلار توغرا بولمىسا ئۇ ھۆججەتنى قانداق ئۇسۇل بىلەن يېڭىلاشنى http://munber.oyghan.com دىن كۆرۈڭ.

(بەزى ئەھۋاللاردا ئۇ ھۆججەتنى C:\Program Files\Common Files\Microsoft Shared\OFFICE11 ياكى C:\Program Files\Common Files\Microsoft Shared\OFFICE10 دىن يۇمشاق دېسكىغا كۆچۈرۈۋېلىپ، DOS ھالەتتە C:\WINNT\system32 ياكى C:\Windows\system32 نىڭ ئاستىغا كۆچۈرۈشكە توغرا كېلىدۇ. بۇنىڭدىن ياخشىراق ئامال ئۇستىدە ھازىر ئىزدەنمەكتىمىز...)

15. مەن Uyghur Tuz Unicode دېگەن فونتنى قاچىلىغاندىن كېيىنمۇ ئۇيغۇرچە خەتلەر ئانچە چىرايلىق كۆرۈنمىدى، بۇنىڭغا ئامال بارمۇ؟

Uyghur Tuz Unicode دېگەن فونتنىڭ ئەڭ چىرايلىق ھالىتى فونتنىڭ چوڭ كىچىكلىنى 14 كە ياكى ئۇنىڭدىن چوڭغا توغرلاپ ئىشلەتكەندە كۆرىلىدۇ. تۆۋەندىكى كودنى HTML نىڭ ئىچىدىكى ‹HEAD› نىڭ ئارىسىغا قوشۇڭ.

==========

```
‹style›
‹!--

@font-face
        {font-family:\"Uyghur Tuz Unicode\";
        panose-1:0 0 0 0 0 0 0 0 0 0;
```

```
        mso-font-charset:0;
        mso-generic-font-family:auto;
        mso-font-pitch:variable;
        mso-font-signature:536895503 -2147483648 8 0 67 0;}
-->
</style>
```

==========

يۇقۇردىكى كود فونت تىزىملاش ئۇچۇرلىرىنى مەشغۇلات سىستېمىسىغا تونىتىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇيغۇرچە خەتلەر چىرايلىقراق كۆرىنىدۇ.
ئەگەر سىز HTML ھۆججەتكە يانداش CSS. ھۆججىتى ئىشلىتىۋاتقان بولسىڭىز تۆۋەندىكى كودنى CSS. ھۆججىتى ئىچىگە قوشۇڭ.

==========

```
@font-face
        {font-family:\"Uyghur Tuz Unicode\";
        panose-1:0 0 0 0 0 0 0 0 0 0;
        mso-font-charset:0;
        mso-generic-font-family:auto;
        mso-font-pitch:variable;
        mso-font-signature:536895503 -2147483648 8 0 67 0;}

html,body,td,div,p,input,select,textarea,span{FONT-SIZE:14pt;font-family:"Uyghur Tuz Unicode"}
```

==========

يۇقۇردىكى كود فونت تىزىملاش ئۇچۇرلىرىنى مەشغۇلات سىستېمىسىغا تونىتىدۇ، ھەم html,body,td,div,p,input,select,textarea,span دېگەن رايۇنلاردىكى فونت نامىنى Uyghur Tuz Unicode گە ۋە چوڭلىقىنى 14 كە توغرلايدۇ.
ئەسكەرتىش:Uyghur Tuz Unicode نى ئىشلىتىپ ياسالغان فونتلارنى ھەقسىز تارقىتىش بۇرۇندىنلا تەكىتلەنگەن، ئەگەر نۆۋەتتىكى Uyghur Tuz Unicode فونتىدىن چىرايلىقراق Unicode فونت ياسالسا، ئۇ فونت نامى ئەشۇ چىرايلىق فونت ئۇچۇن ئىشلىتىلىدۇ.

16. مەن ئۇيغۇرچە Unicode ھەرپلىرىنى كېڭەيتىلگەن رايۇن (FB50-FDFF، FE70-FEFF) دىن ئىشلەتتىم، بۇنداق قىلىش توغرىمۇ؟

بۇنداق قىلىشنى خاتا دېگىلى بولمىسىمۇ، ئۇيغۇرچە Unicode بىر تەرەپ قىلىش جەريانىدىكى ئەڭ ئاقىلانە ئۇسۇل دەپ قارالمايدۇ. چۇنكى ئۇ رايۇنىدىكى ھەرپ-بەلگىلەرنى مەشغۇلات سىستېمىسى ئىچكى قىسمىدا ھەرپلەرنى كۆرسەتكەن ۋاقىتتا ئاپتوماتىك تاللاش ئۇچۇنلا ئىشلىتىدۇ، ئىچكى ساقلىغۇچتا ھەم ھۆججەت ئىچىدە ساقلىنىدىغىنى بولسا ئاساسى رايۇن (06FF-0600) دىكى ھەرپ-بەلگىلەر. بۇ خىل ئۇسۇل ئاللىبۇرۇن ئۆلچەملەشتۈرۈلگىلى بولۇپ، ئادەتتە ئەرەب يېزىقى ئاساسىدىكى ھەرپلەرنى ئىشلىتىدىغان يېزىق بىر تەرەپ قىلىش يۇمشاق دېتاللىرىنىڭ ھەممىسى ئاساسى رايۇنىنلا ئىشلىتىدۇ. كېڭەيتىلگەن رايۇن (FB50-FDFF، FE70-FEFF) دىكى ھەرپ بەلگىلەرنى ئىشلەتكەندە ئۇلارغا كىرگۈزگەن ۋاقىتتا ئاپتوماتىك تاللاش ئېلىپ بېرىشقا توغرا كېلىدۇ، ھەم شۇلارنى ھۆججەت ئىچىدە ساقلىغاندا ھەر بىر ھەرپىنىڭ 2 دىن 4 خلغىچە شەكلىنى ساقلاشقا توغرا كېلىدۇ. ئۇندىن سىرت، قىستۇرۇش قاتارلىق تەھرىرلەش مەشغۇلاتلىرىنى قىلغاندا ئالاھىدە تەھرىرلىگۈچ تەلەپ قىلىدۇ. شۇڭا، سىزنىڭ بۇندىن كېيىن ئەڭ توغرا ئۇسۇل بولغان ئاساسى رايۇن ھەرپ-بەلگىلىرىنلا ئىشلىتىشىڭىزنى تەۋسىيە قىلىمىز.

ئۇيغۇرئېدىت (UyghurEdit) ۋە ئويغان توردا بىۋاستە كىرگۈزۈش قورالى فونت ئىچكى قىسمىغا ئاپتوماتىك تاللاش ئىقتىدارى قوشۇش تېخنىكىسى بايقىلىشتىن بۇرۇن كېڭەيتىلگەن رايۇن (FB50-FDFF، FE70-FEFF) دىكى ھەرپ بەلگىلەرنى ئىشلەتكەن، لېكىن ئەڭ يېڭى نۇسخىلىرى پۈتۈنلەي ئاساسى رايۇن (06FF-0600) دىكى ھەرپ-بەلگىلەرنى ئىشلىتىدىغان قىلىپ تۈزۈلدى. بۇرۇن يازغان ماتېرياللارنى شۇ يۇمشاق دېتاللارنى ئىشلىتىش ئارقىلىق ماس ھالدىكى ئاساسى رايۇن (06FF-0600) دىكى ھەرپ-بەلگىلەرنى ئىشلەتكەن ھۆججەتلەرگە ئايلاندۇرالايسىز.

(«ئويغان توردا بىۋاسته كىرگۈزۈش قورالى» دىكى بىرىنچى تېكست رامكىسىغا كېڭەيتىلگەن رايۇن (FB50-FDFF, FE70-FEFF) دىكى ھەرپ بەلگىلەرنى ئىشلەتكەن تېكستنى چاپلاش ئارقىلىق، ئالدى بىلەن UKY غا، ئاندىن ئاساسى رايۇن (0600-06FF) دىكى ھەرپ-بەلگىلەرنى ئىشلەتكەن Unicode تېكستىگە ئايلاندۇرالايسىز)

قوشۇمچە: ئۇيغۇرچە Unicode قا ئائىت قولغا كەلتۈرگەن نەتىجىلەر

ۋاقىت	نەتىجە	ئارتۇقچىلىقى	كەمچىللىكى	قوشۇمچە
1999-1990	شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايۇنلۇق تىل-يېزىق كومېتېتى ۋە شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ تىرىشچانلىقى بىلەن ئۇيغۇرچە ھەرپلەر Unicode جەدۋىلىگە كىرگۈزۈلدى	ئۇيغۇرچە فونت ئۆلچىمى بار بولدى	«ى» ۋە «ې» ھەرپلىرىنىڭ قوشما-ئوتتۇرا شەكىللىرى قوشما ھەرپلەر قاتارىدىن ئۇنتۇلۇق قېلىنغان	شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى پروفېسسورى ھوشۇر ئىسلام ۋە تىل-يېزىق كومېتېتى تەتقىقاتچىسى ياسىن ئىمىن ئەپەندىنىڭ كۆرسەتكەن خىزمىتىگە ئالاھىدە رەھمەت ئېيتىمىز
2002-يىل ئىيۇن	تۇنجى ئۇيغۇرچە Unicode ئۆلچەمدىكى فونت ياسالدى؛ ھەم شۇ فونتنى ئىشلەتكەن توردا Unicode بويىچە كىرگۈزگۈچ ۋە كۆپ خىل يېزىق ئايلاندۇرغۇچ ياساپ چىقىلدى (دەسلەپ FB50-FDFF, FE70-FEFF رايۇندىكى كودلار ئىشلىتىلگەن، ئەڭ يېڭى نۇسخىسىنى ئاساسلىق رايۇن 06FF-0600 نى ئىشلىتىدۇ)	ئۆلچەمسىز تېكست، سلاۋيان يېزىقى ۋە UKY دىن Unicode قا ئايلاندۇرۇش ھەم توردا بىۋاسته كىرگۈزۈش ئىقتىدارى بار. (بۇ يەردىن كۆرۈڭ)	كۆپ مىقداردىكى تېكستنى بىر تەرەپ قىلىشقا ماس كەلمەيدۇ؛ ئايلاندۇرۇش سۈرئىتى ئاستا؛ پەقەت تورغا چىققاندىلا ئىشلەتكىلى بولىدىغان چەكلىمىسى بار؛	ئاپتورى ۋارىس ئابدۇكېرىم جانبازنىڭ بۇ قورال ۋە فونت تېخنىكىلىق ئۇچۇرلارنى ھەقسىز تارقاتقانلىقىغا رەھمەت
2003-يىل سېنتەبىر	ئۇيغۇرچە Unicode ئىشلەتكەن تەھرىرلەش قورالى ئۇيغۇر ئېدىت (UyghurEdit) ياساپ چىقىلدى (دەسلەپ FB50-FDFF, FE70-FEFF رايۇندىكى كودلار ئىشلىتىلگەن، ئەڭ يېڭى نۇسخىسىنى ئاساسلىق رايۇن 06FF-0600 نى ئىشلىتىدۇ)	كۆپ خىل كود بويىچە ساقلاش؛ UKY دىن/غا ئايلاندۇرۇش ۋە ئىملا تەكشۈرۈش؛ ئۆلچەمسىز تېكستتىن Unicode قا ئايلاندۇرۇش قاتارلىق ئىقتىدارى بار (بۇ يەردىن كۆرۈڭ)	كۆپ خىل يېزىق بىر تەرەپ قىلىش ۋە بەتكە تىزىش بىر قەدەر ئاۋارىچىلىق	ئاپتورى غەيرەت توختى كەنجىنىڭ Unicode نى ئىشلىتىشنى قوللىغىنىغا ۋە بۇ قورالنى ھەقسىز تارقاتقانلىقىغا رەھمەت
2004-يىل يانۋار	ئۇيغۇرچە ھەرپلەرنىڭ ئورنى ئېنىقلاشتۇرۇلدى؛ دەسلەپكى 3 فونتقا نام تاللاندى	«ى، ئە، ھ» ھەرپلىرىنىڭ ئورنى ئېنىق تاللۇېلىندى؛ دەسلەپكى 3 Unicode فونت نامى "Uyghur Tuz Unicode, Uyghur Tom Unicode, Uyghur Esliye" قا	"Uyghur Tuz Unicode, Uyghur Tom Unicode, Uyghur Esliye" لار ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان ئەڭ چىرايلىق فونت تېخىچە تاللاپ چىقىلمىدى	يېڭىنغا قاتناشقان ئالىم ئەھمەد، ئابدۇرېھىم، ئەركىن ئىمىر، غەيرەت توختى كەنجى، دىلمۇرات، نىجات، ۋارىس ئابدۇكېرىم جانباز، ۋاھىت

		مۇقىملاشتى (يىغىن خاتىرىسىنى بۇ يەردىن كۆرۈڭ)		ۋە باشقا تورداشلارغا تەشەككۇر ئېيتىمىز
2004-يىل مارت	ئۇيغۇرچە Unicode فونتلارنىڭ ئىچكى قىسمىغا ئاپتوماتىك تاللاش ئىقتىدارى قوشۇلدى	Microsoft VEFT نى ئىشلىتىش ئارقىلىق فونتقا ئاپتوماتىك تاللاش ئىقتىدارى قوشۇش Unicode فونتلىرىنىڭ تېز ئومۇميلىششىغا ۋە ئاساسلىق رايۇن 06FF-0600 نى ئىشلىتىپ بۋاسته كىرگۈزگۈچ ياساشقا كۆپ پايدىلىق بولدى		بۇ تېخنىكىنى كۆپچىلىكتىن سىر تۇتمىغان تورداش «ئوغۇز» غا رەھمەت ئېيتىمىز
2004-يىل ئاپرىل	ئۇيغۇرچە بۋاسته كىرگۈزگۈچ – Uyghur Unicode IME 1.0 ياساپ چىقىلدى	Unicode قوللايدىغان ھەرقانداق يۇمشاق دېتالىنىڭ خالىغان ئورنىغا ئۇيغۇرچە كىرگۈزگىلى بولىدۇ (بۇ يەردىن قاچىلاڭ)	DLL ھۆججىتىنى يېڭىلاش بىر قەدەر ئاۋارىچىلىق؛ پەقەت بىرلا فونت بار	ئاپتورى ۋارىس ئابدۇكېرىم جانبازنىڭ بۇ قورال ۋە فونت تېخنىكىلىق ئۇچۇرلارنى ھەقسىز تارقاتقانلىقىغا رەھمەت
2004-يىل ئاپرىل	ئۇيغۇرچە Unicode ئىشلەتكەن مۇنبەر (BBS) ياساپ چىقىلدى	ئۇيغۇرچە Unicode ئىشلىتىلگەن (بۇ يەردىن كۆرۈڭ)	بەزى ئورۇنلاردا FB50-FDFF, FE70-FEFF رايۇندىكى كودلار ئىشلىتىلگەن؛ بەزى ئورۇنلاردا خەت قالايمىغان كۆرۈنۈپ قالىدۇ	ئاپتورى ئارسلان (بىلىك) نىڭ Unicode نى ئىشلىتىشنى قوللىغىنىغا رەھمەت
سىزنىڭ ئورنىڭىز				

ئويغان تور بېكىتى يۇمشاق دېتاللارنىڭ ئاپتورلۇق ھوقۇقىنى قوغدايدۇ ۋە ئۇنىڭغا ھۆرمەت قىلىدۇ؛ شۇنىڭ بىلەن بىرگە ئاپتورلارنىڭ كۆرسەتكەن ئەجرىگە سەمىمىي رەھمەت ئېيتىدۇ. ئەگەر يۇقۇرىدىكى تەپسىلاتتا خاتالىق كۆرۈلگەن ياكى تولۇقلايدىغان ئورۇنلار بولسا پىكىرىڭىزنى ئايىمىغايسىز. ئەگەر سىزنىڭ ئۇيغۇرچە Unicode ئىشلىتىش جەھەتتە قولغا كەلتۈرگەن نەتىجىلىرىڭىز بولسا بىز بىلەن ئالاقىلىشىڭ، ئورتاق پايدىلىنىش ۋە تەرەققىي قىلىشقا پايدىلىق بولسۇن ئۈچۈن يۇقۇرىدىكى جەدۋەلگە قوشۇپ قويىمىز.

ئويغان يۇقۇر تېخنىكا تور بېكىتى

2004-يىل 9-ماي

Http://www.oyghan.com
E–Mail: oyghan@oyghan.com

ئەسكەرتىش: بۇ بەتتىكى مەزمۇنلارنىڭ ئاپتورلۇق ھوقۇقى ئويغان تورىدا؛ خالىغانچە ئۆزگەرتىشكە بولمايدۇ. ھەر قانداق مەزمۇننى ئىشلەتسىڭىز «ئويغان» دىن ئېلىندى دەپ ئەسكەرتىڭ، رەھمەت.

(بۇ ماتېريالHTML فورمات ۋە PDF فورماتتا تارقىتىلدى)